

Gratis interaktivt webbaserat läromedel om reformationen för årskurs 4-6

Läromedlet *Vems reformation?* tar sin utgångspunkt i *Läroplan för grundskolan 2011*. *Vems reformation?* är utformat som ett datorspel och är tänkt att användas som en del av lärandet om reformationen. För inspiration kan du som pedagog använda dig av diskussionsfrågorna i slutet av häftet. Läromedlet låter eleverna bekanta sig med reformationen på olika sätt. Materialet kan med fördel kompletteras med stadsvandring och studiebesök i kyrkan. Kontakta gärna den lokala församlingen för att diskutera hur ni kan samverka.

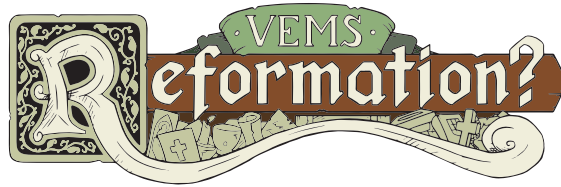
Merparten av dagens läromedel hämtar av naturliga skäl sitt innehåll kring reformationen från den svenska historien. Sydsverige var vid tiden för reformationen en del av Danmark och här såg reformationen annorlunda ut då reformationen skedde på initiativ från folket snarare än makthavarna, vilket var fallet i Sverige.

Läromedlet och spelet *Vems reformation?* tar sin utgångspunkt i reformationen i Malmö och kretsar kring stadens reformator Claus Mortensen. Många av husen och miljöerna i spelet finns kvar och går att besöka än idag. Spelets breda innehåll möjliggör arbete i projektform då det spänner över flera ämnesområden.

Speltiden uppskattas till ca 20 minuter och ryms därför inom ramen för en vanlig lektion. Spelet kan spelas fristående eller användas som en del av ett större temaarbete. Det går att spela i större grupp på storbildsskärm, i mindre grupper och enskilt.

Den som spelar spelet bör vara bekant med följande: Vem Martin Luther var, vad ordet reformation och katekes betyder och innebär, medeltidens samhällsstånd samt hur landgränserna såg ut mellan Sverige och Danmark vid den här tiden (år 1527).

Vems reformation? är framtaget i samarbete med Sinikka Neuhaus, lektor och sakkunnig på Lunds Universitet, mellanstadie lärare i Malmöområdet och testgrupper inom målgruppen, på initiativ av Svenska kyrkan Malmö och Svenska kyrkan Värby församling. Läromedlet är byggt av företaget Savvy Solutions Skövde.

Att arbeta vidare med *Vems reformation?*

TILL DIG SOM JOBBAR MED BARN OCH UNGDOMAR I ÄMNET SAMHÄLLSKUNSKAP

Vems reformation? är ett digitalt läromedel, utformat för årskurs 4-6, men kan med fördel även användas i senare årskurser i ämnet. Känn dig fri att själv utforma undervisningens praktiska uttryck. Som inspiration och praktisk hjälp har vi sammanställt en kort handledning som bygger på frågor som vi tänker är relevanta i arbetet kring reformationen:

- Varför ska vi prata om reformationen?
- På vilket sätt är reformationen en del av samhällsutvecklingen?
- Varför utspelar sig spelet *Vems reformation?* i Malmö?
- Hur kan vi jobba med reformationen på ett sätt som känns relevant idag?

Varför ska vi prata om reformationen?

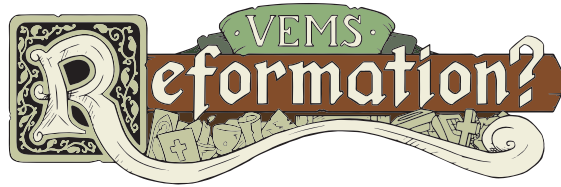
Reformationen var en omvälvande tid i ett Europa präglad av nationalstaternas tillkomst, krig och klasskillnader. Det kan kännas fjärran att se reformationen som något annat än enbart en period i vår historia. Men arvet efter den revolution som vände upp och ned på det, på pappret, homogent kristna Europa lever kvar. Många av frågeställningarna som ledde fram till reformationen är aktuella än idag, i en eller annan form. Reformationen var inte bara en revolution inom kyrkan utan något som kom att påverka ett helt samhälle. Värderingar som vi tar för sanning och medvetet för vidare till kommande generationer var en gång inte självklara och i framtiden kommer dessa värderingar förmodligen kännas både förlegade och omoderna. Samhället förändras ständigt. Nya allianser bildas i världen, nationsgränser ritas om, krig sliter isär folk och familjer och religionen spelar en stor roll både för den enskilde och som ett maktmedel i politiken. Erfarenheter och kunskaper om händelser som utspelade sig för 500 år sedan kan ge oss kunskap och idéer om hur vi bör se på vår samtid.

På vilket sätt är reformationen en del av samhällsutvecklingen?

Idag skulle vi bli förvånade om vi kom till kyrkan och prästen pratade latin och kvinnor inte fick sjunga med i psalmerna. Vi har hört talas om eller äger kanske en *Barnens bibel* och tar för givet att alla barn ska lära sig att läsa. Olika trosuppfattningar ryms i samma klassrum och religionsfrihet är något naturligt i vår tid. Inget av ovanstående var verklighet före reformationen.

Reformationen som startade i dagens Tyskland förändrade kyrkan i grunden, men också samhället runt omkring. I Skandinavien var man snabba på att hänga på utvecklingen. Anledningarna till reformationen var flera och den gick inte till på samma sätt överallt.

Tryckpressens intåg i historien innebar att viktiga budskap inte längre bara spreds muntligt och i grupp, utan att var och en själv kunde läsa sig till informationen. Bland de första att se vinsterna med boktryckarkonsten var reformationens förespråkare och motståndare. Från Martin Luthers teser och skrifter via nidskrifter och häcklande karikatyrer till den första översatta och massproducerade bibeln, utvecklades boktryckarkonsten parallellt med reformationen. Utvecklingen kan jämföras med när dator och internetuppkoppling blev en självklarhet i varje hem för bara något decennium sedan.

Varför utspelar sig spelet i Malmö?

I dagens läroböcker för grundskolan tas reformationen upp ur ett svenskt perspektiv. I den mångkulturella och mångreligiösa kontext vi i Malmötrakten befinner oss i är det viktigt att belysa att vi också haft en delvis annorlunda historia än det vi läser om i läroböckerna.

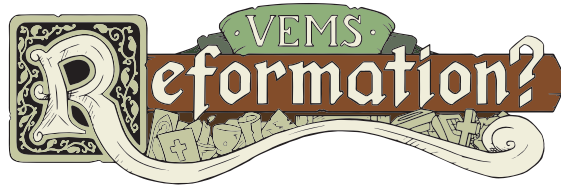
Den svenska reformationen började norr om Smålandsgränsen. Den danska reformationen började i Malmö. På 1500-talet var Malmö en del av östra Danmark och en stor handelsstad med många och livaktiga kontakter med kontinenten. Staden hade en fast tysktalande befolkning och de många handelskeppen som seglade mellan Hansans städer i södra Östersjön förde med sig nyheter, kulturella inslag och andra influenser. 1500-talets Malmö skilde sig en hel del från det vi förknippar med medeltiden: livegna bönder som slet för adeln, borgare som livnärde sig som handlare på torgen och konservativa präster som övervakade livet i stort. Malmö saknade adel då dessa höll till på slott och herresäten på landsbygden runtomkring. På bara ett par mils avstånd från Malmö finns än idag otaliga slott som vittnar om det liv man levde som adelsfamilj i 1500-talets Skåne. I staden skötte prästerna katedralen och övervakade moralen hos invånarna. Bönderna kom genom stadsportarna för att sälja sina varor på torgen. Borgarna byggde sin välfärd kring handel med alla delar av samhället, då de fungerade som en länk mellan sjöfarten, adeln på landet, bönderna och kyrkan.

Vad behövs för att tända en förändringens gnista på en sådan plats? En önskan om förändrade livsvillkor? Inspiration utifrån? Missnöje med styret? Drömmar om att själv kunna påverka sitt liv? Svaret är troligen alltihop. Här samverkade en ung prästs dröm, borgmästarens tankar och folkets vilja och drömmar. Reformationen i Malmö var till skillnad från den i Tyskland inte sammankopplad med krigsiver och hämndbegär. Inte heller var reformationen i Malmö som i Sverige, ett sätt för kungen att komma åt kyrkans pengar. Reformationen i Malmö drevs på av bönder och köpmän och skedde på folkets önskan.

Det är lätt för en skolklass att ta sig runt i Malmö gamla stadskärna. Det ger möjlighet att se de historiska husen från spelet och upptäcka hur historien inte bara förändrat människors liv, utan även stadens utseende. En stadsvandring i Malmö kan addera till upplevelsen och fördjupa elevernas förståelse av att reformationen är verkliga händelser ur vår historia.

Två personer som vi möter i spelet är Malmös reformator Claus Mortensen och borgmästare Jörgen Kock. Huset som Claus Mortensen bodde i är rivet, men på dess grund byggdes under 1600-talet ett nytt hus där idag caféet Lilla kafferosteriet huserar. Torgen i Malmö gamla delar anlades efter reformationen, men vid Stortorget står Kockska huset kvar, där borgmästare Jörgen Kock bodde. År 1525 förlade Jörgen Danmarks mynttillverkning till Kockska husets gård.

Ett stenkast från Malmö centralstation ligger S:t Petri kyrka. Kyrkan som byggdes på 1300-talet var under reformationen Danmarks största stadskyrka och det var bland annat här som Claus Mortensen predikade. I det så kallade Krämarkapellet kan man se målningar från 1500-talet, inklusive nidsbilder på reformationens huvudperson Martin Luther. För öppettider se www.stpetrikyrka.se Det går bra att gå runt i kyrkan på egen hand eller tillsammans med en guide upptäcka reformationens spår i kyrkorummet.

Hur kan vi jobba med reformationen på ett sätt som känns relevant idag?

För att kunna skaffa oss en större förståelse för det samhälle vi lever i och varför våra rättigheter behöver skyddas behöver vi veta hur samhället har utvecklats och vilka motiv som legat bakom utvecklingen. Reformationen ligger 500 år bakåt i tiden, men mycket av dåtidens Malmö finns kvar, vilket gör det lätt för oss att närma oss vår historia och göra den levande.

Begrepp och företeelser som samhällsklasser, klädkoder, språkförbistring, kulturella skillnader, retorik och förbudsivrare finns fortfarande omkring oss och spelar en stor roll i vår samtid, både i vår del av världen och på andra platser på jorden. Kanske har våra liv i dagens Malmö en hel del likheter med Malmöiternas liv på 1500-talet?

Förslag på diskussionsfrågor

Under arbetets gång med läromedlet Vems reformation? har vissa frågor dykt upp hos oss. Förhoppningsvis kan frågeställningarna nedan vara till hjälp i ditt arbete med att göra reformationen relevant för dina elever idag.

- Vilka drivkrafter leder till en stor samhällsförändring? Är det samma krafter då som nu?
- I vilket samhällskikt startade reformationen och vem blev mest påverkad?
- Vad är dagens motsvarighet till dåtidens predikstol?
- Vad skulle du tycka vara viktiga budskap att framföra i det forumet?
- Vilka samhällsförändringar är viktiga att kämpa för och på vems bekostnad?
- Vilka av dina egna livsvillkor har förändrats tack vare reformationen?

Vi vill gärna veta vad du tycker

Kontakta oss gärna om du har frågor och funderingar kring läromedlet eller om du utvecklar ett eget sätt att jobba med spelet som du vill dela med andra.

Malmö, januari 2018

Mikaela Almborg och Jesper Ödemark
FÖRSAMLINGSPEDAGOGER I SVENSKA KYRKAN